

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNE KISA BİR BAKIŞ...

Turgay ALDI

Metalurji ve Malzeme Mühendisi

Birkaç yıldır tartışmaları süren, onlarca kanun tasarısı taslağının ortalıklarda dolaştığı, konuyla ilgilenen kişilerin en son taslağın hangisi olduğunu karıştırmaya başladığı, 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu 30 Haziran 2012 tarihinde resmi gazetede yayımlandı ve kademeli olarak yürürlüğe girmeye başladı.

Hükümet yetkilileri bu yasaı insanlara öyle lanse ettiler ki, sanki yasa yürürlüğe girdiği andan itibaren çalışma yaşamı düzelecek, iş kazaları azalacak gibi bir inanış kendini göstermeye başladı.

Halbuki gerçek hiçte öyle değildi... Yasa çıktıktan sonrada iş kazaları yaşanmaya, işçiler hayatlarını kaybetmeye aynı hızla devam etti... İş kazalarındaki Avrupa birinciliğimiz, dünya üçüncülüğümüz hala devam etmekte...

TMMOB ve TMMOB'ye bağlı odalar, TTB, sendikalar ve konunun uzmanları yasanın hayat kurtarmaya yetmeyeceğini, bakış açısının, zihniyetlerin değişmesinin gerekliliğini vurgulayıp durdular. Ama zihniyetler ve bakış açıları "güzel öldüler" olduğu için bu vurgular çokta adresine ulaşamadı.

Ne de olsa Türkiye'de bazı mesleklerde çalışanların kaderlerinde ölüm vardı! Bu kaçınılmaz bir gerçektir! Ne yasalar, ne yönetmelikler, ne kanun hükmünde kararname insanın kaderini engelleyemezdi!

Meydana gelen kazalarda olanlar tam anlamıyla "cinayet" kelimesi ile örtüştüğü halde yetkililer kader, kismet, alinyazısı gibi kelimelerle olanları geçiştirdiler. Bilim ve teknikten uzak açıklamalarla yaşananları adeta görmezden gelip yaşamlarını sürdürmeye devam ettiler.

İstanbul İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi'nin 25 Aralık 2012 tarihinde yaptığı açıklamaya göre; "Türkiye'de 2012 yılında 61'i kadın, 797'si erkek ve cinsiyeti öğrenilemeyen 9 işçi olmak üzere en az 867 işçi iş kazalarından ötürü

Türkiye'de 2012 yılında 61'i kadın, 797'si erkek ve cinsiyeti öğrenilemeyen 9 işçi olmak üzere en az 867 işçi iş kazalarından ötürü hayatını kaybetmiştir.

hayatını kaybetmiştir. Medyadan derlenen bu haberlere göre işçilerin 15'ini 14 yaş ve altı çocuk işçiler, 19'unu 15-17 yaş arası genç işçiler, 162'sini 18-27 yaş arası işçiler, 384'ünü 28-50 yaş arası işçiler, 89'unu 51 yaş ve üstü işçiler ve 198'ini yaşı belirlenemeyen işçiler oluşturuyor."

Yetkililerin dediği gibi hayat devam ediyordu... Hayatını kaybeden işçilerin aileleri mahkeme kapılarında sürünüyor, kimi işçilerin aileleri yol parası bulamadıkları için mahkemelere şehir dışından gelemiyor, kimi aileler Türkiye'de yıllar süren mahkeme süreçleri ile uğraşmak istemeyip "kan parası" adıyla para alarak dava açmaktan vazgeçiyordu... Hayatın devam ettiğinin ve çalışma yaşamında hiçbir şeyin değişmediğinin bir göstergesi olarak; ihmaller, denetimsizlik, işverenlerin kar hırsı ve taşeronlaştırma sonucu 2013 yılı Ocak ayı 68 işçinin hayatını kaybetmesine neden olan iş kazalarına sahne oluyordu...

6331 sayılı yasanın kademeli olarak yürürlüğe girişi ile birlikte ülke çapında İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanı eksikliği olduğu haberi ara ara gazetelerde gündem oluşturmaya devam ediyor. Bu haberler ise genelde mühendislerin işsizliğine bir çözümmüş gibi sunulur, birçok işsiz mühendisin gereken eğitimleri almak koşulu ile Bakanlığın açtığı sınava girmesini öneriyordu. İşte tam bu noktada hükümet yetkililerinin Türkiye'de İş Sağlığı ve Güvenliği konusuna bakışındaki sorun dışında yeni bir sorunu beraberinde getiriyordu.

Yasanın hazırlanış sürecinde İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanı olabilecek kişilerin işveren nezdinde işyerlerinde zor durumda kalacağı ve işverene karşı yaptırım uygulama noktasında güçsüz olacağı sürekli dile getirilmişti. Yasanın çıkmasından sonra yasaya bağlı olarak yavaş yavaş yürürlüğe giren yönetmeliklerde de bu konuda bir adım atılmış görünmüyor. İşsiz, yeni mezun mühendis arkadaşların bu uzmanlık belgesini alarak işe başlaması sonucu olabilecekleri zaman içerisinde hep

birlikte göreceğiz. Umarım uzman arkadaşlarımızın hiçbir vicdanları ile cüzdanları arasında kalmazlar.

Burada kısa bir öngöründe bulunmanın doğru olacağını düşünüyorum. Uzman olan arkadaşlarımızın bu işi sadece gelir kapısı olarak görmesi durumunda, işveren işyerinde istediği gibi davranacak ve uzman arkadaşlarımızın iş sağlığı ve güvenliği önlemlerini alması, uygulaması zor olacaktır. Aksi durumda, uzmanlık yapan arkadaşlarımız iş sağlığı ve güvenliği önlemlerini uygulamakta ısrarcı olursa, işveren tarafından işten çıkartılabilecek ve işsizlikle karşı karşıya kalacaklardır. Kısacası Türkiye'deki işsizlik, aslında işverenler için ellerinde bir koz durumuna gelmiştir. İşsiz kalmayı göze alamayan arkadaşlarımız –ki kişinin bunun için kendince haklı nedenleri olabilir- iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili işverenin istemediği önlemleri ve uygulamaları nasıl hayata geçirecektir? Bu sorunun cevabını işsiz kalmış arkadaşlarımızla veya yaşanacak iş kazaları ile öğrenmemeyi diliyorum.

Tüm bunlar yaşanırken hükümet iş sağlığı ve güvenliği konusunda temmuz ayında yeni bir adım daha atarak işverenlerin birazcık daha rahatlamasını sağladı. 6331 sayılı yasanın iş güvenliği uzmanı çalıştırma zorunluluğu ile ilgili maddesini 6445 sayılı torba yasa içerisine yerleştirerek bu zorunluluğu birkaç yıl ötelemiş oldu.

6445 Sayılı Torba Yasa

MADDE 56 – 6331 sayılı Kanunun 38 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.
“a) 6 ve 7 nci maddeleri;

- 1) 4857 sayılı İş Kanununun mülga 81 inci maddesi kapsamında çalışanlar hariç kamu kurumları ile 50'den az çalışanı olan ve az tehlikeli sınıfta yer alan işyerleri için 1/7/2016 tarihinde,
- 2) 50'den az çalışanı olan tehlikeli ve çok tehlikeli sınıfta yer alan işyerleri için 1/1/2014 tarihinde,
- 3) Diğer işyerleri için yayımı tarihinden itibaren altı ay sonra,”

Fakat burada unutulmaması gereken bir şey var; sadece iş güvenliği uzmanı çalıştırma zorunluluğu ötelendi. Yoksa yasanın diğer maddelerinde henüz bir öteleme yok.

Yasanın en önemli maddelerinden bir tanesi de çalışanların eğitimi maddesi. Yasaya göre çalışanlar iş sağlığı ve güvenliği hakkında bakanlığın belirlemiş olduğu eğitimleri almak ve işverende bu eğitimlerin düzenlenmesini sağlamak zorundadır. Bu eğitimler istenirse firmanın iş güvenliği uzmanı tarafından verilebiliyor, istendiği takdirde dışarıdan bir kurumdan alınabiliyor. Tabi ki Türkiye'de birçok konuda olduğu gibi bu konuda da sadece para kazanmak amacıyla bu işe soyunmuş kişi ve kuruluşlar meydana çıkacaktır. Bu eğitimleri vereceklerini söyleyerek işverenlerle anlaşmaya çalışan ama eğitimleri sadece kağıt üzerinde bırakacak olan art niyetli insanların insan sağlığını yok sayan bu davranışları işyerlerinde büyük risklere sebep olacaktır. Bu yüzden çalışanların iş sağlığı ve güvenliği eğitimleri konusunun işverenler tarafından titizlikle takip edilmesi olası iş sağlığı ve güvenliği problemlerinin asgariye indirilmesi açısından önem teşkil etmektedir.

Genel anlamda bakıldığında iş hayatında halen 6331 sayılı yasanın getirdiklerinin ve gerekliliklerinin tam olarak anlaşılmamış olduğu görülmektedir. Temmuz ayında yapılan erteleme ile sanki yasanın tamamı erteleniyormuş gibi bir hava esmiştir. Bakanlık bir yandan yasanın ilgili yönetmeliklerini çıkartarak yasanın tamamlanmasını sağlamaya çalışmaktadır.

Bugüne kadar aşağıdaki yönetmelikler 6331 sayılı yasaya göre düzenlenerek çıkartılmıştır.

- 29 Aralık 2012 İSG Hizmetleri Yönetmeliği
- 29 Aralık 2012 İş Güvenliği Uzmanlarının Görev Yetki Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik

- 29 Aralık 2012 İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmeliği
- 18 Ocak 2013 İSG Kurulları Yönetmeliği
- 25 Ocak 2013 Asbestle Çalışmalarda Sağlık ve Güvenlik Hakkında Yönetmelik
- 31 Ocak 2013 İş Güvenliği Uzmanlarının Görev Yetki ve Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- 31 Ocak 2013 İSG Hizmetleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- 5 Şubat 2013 Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Konseyi Yönetmeliği
- 21 Şubat 2013 Çocuk Ve Genç İşçilerin Çalıştırılma Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- 30 Mart 2013 İşyerlerinde İşin Durdurulmasına Dair Yönetmelik
- 16 Nisan 2013 Ekranlı Araçlarla Çalışmalarda Sağlık Güvenlik Önlemleri Hakkında Yönetmelik
- 25 Nisan 2013 İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği
- 30 Nisan 2013 Çalışanların Patlayıcı Ortamların Tehlikelerinden Korunması Hakkında Yönetmelik
- 15 Mayıs 2013 Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik
- 15 Haziran 2013 Biyolojik Etkenlere Maruziyet Risklerin Önlenmesi Hakkında Yönetmelik
- 18 Haziran 2013 İşyerlerinde Acil Durumlar Hakkında Yönetmelik
- 30 Haziran 2013 İSG Hizmetlerinin Desteklenmesi Hakkında Yönetmelik
- 2 Temmuz 2013 Kişisel Koruyucu Donanımların İşyerlerinde Kullanılmasına Dair Yönetmelik
- 5 Temmuz 2013 Hijyen Eğitimi Yönetmeliği
- 13 Temmuz 2013 Tehlikeli ve Çok Tehlikeli Sınıfta Yer Alan İşlerde Çalıştırılacakların Mesleki Eğitimlerine Dair Yönetmelik
- 16 Temmuz 2013 Sağlık Kuralları Bakımından Günde Azami Yedi Buçuk Saat veya Daha Az Çalışması Gereken İşler Hakkında Yönetmelik
- 17 Temmuz 2013 İşyeri Bina Ve Eklentilerinde Alınacak Sağlık ve Güvenlik Önlemlerine İlişkin Yönetmelik

Yasanın kendisi tam olarak anlaşılammışken ilgili yönetmelikler ile bu anlaşılmazlıklar giderilmeye çalışılmaktadır. Umarız iş sağlığı ve güvenliği konusu yasa, yönetmelik ve tebliğlerle geçirilecek bir konu olarak ülke gündeminden düşmez. İnsan hayatının yok sayıldığı, insanın köleleştirildiği, sadece para kazanmanın hedef seçildiği, kar hırsının işverenlerin gözünü kör ettiği bir yaşamda hangi yasayı yaparsanız yapın sonuçta insan hayatı hep ikinci planda kalacaktır.